

WERKEN AAN BREDE WELVAART IN DE BUURT

Inspiratie,
aanknopingspunten
en tips voor
professionals
in de wijk

HOE KRUG JE EEN BEELD
VAN DE BREDE WELVAART
IN JOUW WIJK?

REPORTAGE WJEINDHOVEN: “HET LIEFST
MAAK IK MEZELF HIER OVERBODIG”

GELUKSTRAINER ANNELIEKE SELBACH:
“ALS JE INVESTEERT IN GELUKKIGE
INWONERS, DRAAG JE OOK BIJ AAN
BREDE WELVAART”

HOW TO: IMPACT MAKEN &
OPBRENGSTEN TONEN



VOORWOORD

WERKEN AAN BREDE WELVAART IN DE BUURT

Als ik aan mensen in mijn omgeving vraag wat zij denken dat brede welvaart is, dan wordt heel goed duidelijk dat brede welvaart vooral nog beleidstaal is.

Elke bijdrage die ervoor zorgt dat inwoners brede welvaart begrijpen, juich ik van harte toe. Omdat ik echt geloof dat wat we met brede welvaart willen bereiken, mensen gelukkiger, rijker, welvarender maakt.

De eenzijdige kijk op economische welvaart volstaat niet meer om naar mensen en de maatschappij te kijken. Ja, inkomen en een dak boven je hoofd zijn de bodem onder bestaanszekerheid. En daar blijft onverminderde inzet nodig om de positie van mensen te verbeteren. Maar hoe wij met elkaar samen leven, met elkaar omgaan, naar elkaar omkijken en hoe we zorg dragen voor onze omgeving, draagt zeker ook bij aan brede welvaart voor iedereen.

Het is ook niet meer dan logisch dat een goed gesprek over brede welvaart begint op het niveau van je eigen buurt. Hoe maken we de samenleving dichtbij een stukje beter waar iedereen een fijne plek heeft en mag zijn hoe die wil zijn?

Op 8 maart 2021 was Eindhoven gaststad voor het online event ‘Brede Welvaart in de Buurt’. Het gesprek dat daar startte over brede welvaart krijgt nu een vertaling in dit magazine. Een magazine bomvol interviews en reportages met gepassioneerde wijkwerkers en links naar allerlei interessant materiaal en hulpmiddelen om in je eigen werk met brede welvaart aan de slag te gaan. Begin klein en houdt het overzichtelijk. Laat het daarna groeien en groter worden.

Samen met het LPB heeft de gemeente Eindhoven vol overtuiging een flinke bijdrage geleverd aan het gesprek over brede welvaart in de buurt. Met trots laat ik dit mooie magazine nu in jullie handen. Doe er je voordeel mee.

Yasin Torunoglu
Wethouder Wonen en Wijken
Gemeente Eindhoven



INHOUDSOPGAVE



Woordwolk: wat betekent brede welvaart voor jou?
Wat zijn de meest genoemde woorden bij de beschrijving van brede welvaart in de buurt?

4



Bruto Binnenlands Product versus Bruto Nationaal Geluk. Economische cijfers vertellen niet het hele verhaal over onze welvaart. Hoe zit dat?

5



**In gesprek met wijk-
manager én gelukstrainer
Annelieke Selbach**
Eigenlijk moeten gelukkige
inwoners het belangrijkste
streven zijn van elke wijk-
professional.

9



Brede welvaart in vier elementen (inclusief concrete acties)

Dé gouden formule voor brede welvaart in de wijk bestaat niet. Wel zijn er vier essentiële elementen.

12



“Misschien hebben we wel een nieuw soort wijkwerk nodig”
Verbinden is cruciaal volgens Ger Pepels, kwartiermaker van de Urban Living Lab Breda.

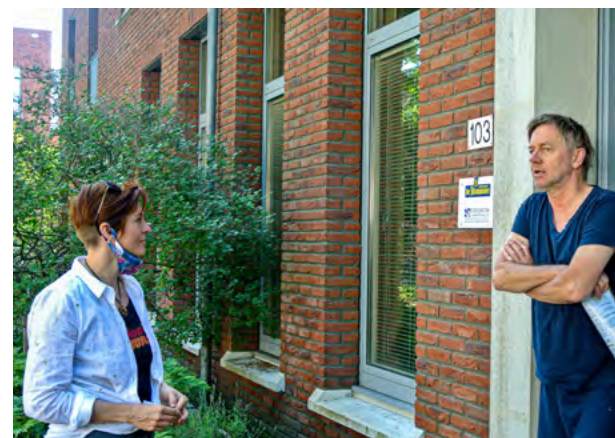
15



Wat doet en wil het Rijk voor Brede Welvaart?

De Rijksoverheid kijkt breed naar de welvaart in ons land en zoekt duurzame verbindingen.

18



Reportage: werken aan brede welvaart in Eindhoven

Een dagje in de voetsporen van de WJeindhovense verbinder Wilma Schrijen.

20



Hoe krijg je een beeld van de brede welvaart in jouw wijk?

Er zijn meerdere “meet-opties” om te weten hoe het écht gaat in je wijk.

23



In gesprek met Mirjam Boxhoorn, gebiedsverbinder gemeente Haarlem
Een intensieve wijkaanpak met meerjarig commitment en duurzame inzet van de betrokkenen is nodig.

25



“Blijf je verwonderen en laat de logica van de plek leidend zijn voor wat je doet”

Han van Geel, wijkregisseur in Zutphen en bestuurslid van het LPB, weet wat een brede kijk vergt.

29



Hoe maak je impact en meet je de opbrengsten van jouw aanpak?

Hoe weet en meet je als wijkprofessional of gemeente wat acties opleveren?

31

WAT BETEKEN BREDE WELVAART VOOR JOU?

Deelnemers aan het online congres LPB on the road werd gevraagd wat volgens hen brede welvaart in de buurt betekent. Waar gaat het allemaal over? De woordwolk laat zien hoe vaak bepaalde woorden werden gekozen om brede welvaart te beschrijven. Daarbij geldt: hoe groter het woord, hoe vaker het werd benoemd.

Video: muzikaal intemezzo over brede welvaart en klein geluk

Bekijk het wonderschone muzikale intermezzo van Iris Penning tijdens het online congres over brede welvaart.



Podcast: brede welvaart in de politiek

[Luister ook deze podcast waarin wethouder Yasin Torunoglu en gemeenteraadslid Samir Toub van de gemeente Eindhoven vertellen wat de brede welvaart in de buurt voor hen betekent.](#)

WAAROM EURO'S NIET ALLES ZEGGEN:

BRUTO BINNENLANDS PRODUCT VERSUS BRUTO NATIONAAL GELUK

Het Bruto Binnenlands Product van Nederland blijft, ondanks de corona-epidemie, maar stijgen. Ofwel: met z'n allen blijven we telkens weer meer produceren, uitgeven en verdienen in Nederland. En dat voelen we volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ook allemaal in onze portemonnee. Maar die economische cijfers vertellen niet het hele verhaal over onze welvaart. Want als we naar de monitor Brede Welvaart kijken, zien we dat niet iedereen in Nederland geniet van die economische groei. Hoe zit dat?



Als het goed gaat met het Bruto Binnenlands Product (bbp), dan gaat het ook goed met het land. Dat is de breedgedragen gedachte. Maar hoeveel we samen produceren, uitgeven en verdienen, zegt weinig over hoe het daadwerkelijk met ons gaat. Het cijfer leeft op door een hysterische massa-uitverkoop tijdens Black Friday bijvoorbeeld. Of door een toename van het aantal (online) gokverslaafden. Want dan geven we geld uit. Maar het zegt niks over hoe gelukkig we zijn, hoeveel we voor elkaar doen of over hebben. Het gratis plakje worst bij de slager of het snoeien van de tuin van de buurman tellen bijvoorbeeld niet mee voor het bbp. En stel dat de vonk overspringt met de glazenwasser en dat hij uit liefde voortaan gratis de ramen lapt, dan krimpt het bbp zelfs.

Geluk, naastenliefde of vrijwilligerswerk heeft binnen deze economische peiling dus geen waarde. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor hoe veilig we ons voelen in de wijk of wanneer onze straten schoner of juist viezer worden. Het bbp is blind voor dat soort data en kan daardoor gerust groeien terwijl wij ons steeds minder thuis en gelukkig voelen in onze wijk. Een mooi park of drukbezochte speeltuin in de wijk is pas economisch interessant als je de bomen ophakt en het hout verkoopt en als vandalen de speeltoestellen blijven slopen, waardoor vervanging of herstel nodig. Want dat zijn uitgaven waar het bbp blij van wordt.

“Mensen met een lagere opleiding
zitten in de hoek
waar vaker de klappen vallen”

8 THEMA'S BINNEN BREDE WELVAART

Het CBS kijkt bij het peilen van de brede welvaart niet alleen naar het bbp, maar ook naar verschillende deelthema's:

- **Subjectief welzijn:** Hoe waarderen we ons eigen leven? In hoeverre zijn we tevreden en ervaren we regie over ons leven? Wat zegt de persoonlijke welzijnsindex?
- **Materiële welvaart:** Hoeveel hebben we te besteden? Hoeveel sparen we? Hoe is de inkomensverdeling? Wat is het armoederisico van minderjarigen? En hebben we financiële zorgen?
- **Gezondheid:** Hoe ervaren we onze gezondheid? Hoe gezond eten we? Wat zeggen bijvoorbeeld de cijfers over (chronische) ziekte en over overgewicht?
- **Arbeid en vrije tijd:** Hoeveel mensen hebben passend en betaald werk? En hoeveel vrije tijd? Hoe ervaren mensen de levenskwaliteit? Heeft iedereen een goede opleiding en in welke mate heeft iedereen toegang tot de arbeidsmarkt?
- **Wonen:** Hoeveel woningen zijn er beschikbaar en tegen welke prijzen? Hoe ontwikkelen de woonkosten zich?
- **Samenleving:** Kan iedereen deelnemen aan onze samenleving? Op elkaar en in instituties zoals het rechtssysteem vertrouwen? Hoeveel sociale contacten hebben we en wat is de kwaliteit daarvan?
- **Veiligheid:** Wat zeggen de cijfers over misdaad en over de ervaren gevoelens van (on)veiligheid?
- **Milieu:** Wat weergeven de metingen over schone lucht, fijnstofconcentraties, kwaliteit van ons drink- en oppervlaktewater, hoeveelheid (gezonde) natuur, biodiversiteit en niet-vervuilde bodems?

Rood weergeeft een algemene stijging en **wit** betekent dat we in 2019 ongeveer hetzelfde scoorden. Over het algemeen was binnen de thema's geen dalende trend zichtbaar.

Woensdag gehaktdag

Omdat het bbp dus weinig zegt over hoe het gaat met de mensen in een land en hoe zij hun leefomgeving ervaren, kwam de koning van Bhutan al in 1972 met een tegenvoorstel: waarom kijken we niet naar ons Bruto Nationaal Geluk? Want hoewel zijn Aziatische koninkrijk arm en onderontwikkeld was en meer dan de helft van de inwoners analfabeet was en een lage levensverwachting had, was 'zijn' bevolking een van de gelukkigste ter wereld. Maar dat zag je niet in het bbp van Bhutan terugkomen. Andere geluksindexen volgden snel. Inmiddels heb je de Genuine Progress Indicator (GPI) en de Index of Sustainable Economic Welfare (ISEW), die bijvoorbeeld ook vervuiling, ongelijkheid en vrijwilligerswerk meerekenen. De Happy Planet Index kijkt ook naar de ecologische voetafdruk en het levensgeluk in een land. Daarnaast heb je ook de Human Development Index van de Verenigde Naties en de Better Life Index van de OESO.

In Nederland publiceert het CBS sinds 2018 op de derde woensdag van mei de Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals. Deze monitor kijkt niet alleen naar onze materiële welvaart, maar ook naar onze immateriële welvaart. Of, zoals Peter Hein van Mulligen, hoofdeconoom CBS, het stelt: "Naar alles wat voor mensen de moeite waard is in het leven. Is je gezondheid goed? Leef je in een veilige buurt? Of is het vies en vuil in je omgeving? Want dan heeft dat effect." De monitor kijkt naar de kwaliteit van leven in het hier en nu, maar geeft ook aan of dat ten koste gaat van de kwaliteit van leven van latere generaties en/of van mensen elders in de wereld. Het neemt dus ook onze ecologische voetafdruk mee, naast bijvoorbeeld ons onderwijsniveau, werkloosheidscijfers, en gevoel van veiligheid.

Kloof in opleidingsniveau

Wanneer je niet die strikte economische waardering van het bbp, maar die bredere welvaartsblik hanteert, gaat volgens Van Mulligen de wereld er heel anders uitzien. De Verenigde Staten en Qatar hebben bijvoorbeeld een hoog bbp, maar scoren erbarmelijk wanneer je een bredere definitie van welvaart hanteert. Dan kunnen ze niet tippen aan een land als Zwitserland of Nieuw-

“Het verschil tussen stad en platteland valt op”

Zeeland. En ook Nederland scoort op het bredere front hoog. De fijnste landen om in te leven hebben allemaal wel een hoog bbp, maar het juist om de verdeling van die welvaart over meerdere fronten en meerdere bevolkingsgroepen. Door te kijken naar de brede welvaart, krijg je een beter beeld of iedereen meeprofiteert van (economische) groei.

Nederland is volgens de hoofdeconoom van CBS een redelijk egalitair land, waardoor we met een bredere welvaartdefinitie hoog scoren. “Er zijn geen extreme verschillen tussen de welvaart van verschillende bevolkingsgroepen”, zegt Van Mulligen, “maar ze zijn er wel; tussen mannen en vrouwen, ouderen en jongeren, mensen met een hogere en een lagere opleiding, mensen met een Nederlandse herkomst of met een migratieherkomst.” En vooral over dat laatste is veel te doen, geeft de econoom aan. Nederland kent bovendien een kloof in opleidingsniveau, want het zijn vooral de mensen met minstens een hbo-diploma die op alle fronten de wind mee hebben: ze hebben een hoog inkomen, een goede gezondheid, ze leven veel langer dan lager opgeleiden, ze leven in fijnere buurten en in een schonere omgeving. “Mensen met een lagere opleiding zitten in de hoek waar vaker de klappen vallen”, aldus Van Mulligen. “Ze leven korter, kampen met een slechtere gezondheid, hebben meer te maken met criminaliteit en hebben daar ook meer last van.”

Verskil stad en regio

Met de [Regionale Monitor Brede Welvaart](#) kun je ook opzoeken hoe het met jouw provincie, regio of stad gaat vergeleken met andere gebieden in Nederland. Want volgens Van Mulligen zijn daar ook verschillen te zien. “Het verschil tussen stad en platteland valt op.” Stedelijke gebieden scoren volgens de econoom hoog op brede welvaart. Dat komt doordat veel hoger opgeleiden in de stad wonen die hogere inkomens hebben.

“Maar een stad heeft ook nadelen. In landelijke regio’s is veel minder sprake van milieuverontreiniging, minder overlast van anderen, minder criminaliteit en ook de sociale cohesie is daar groter; mensen kennen elkaar beter, gaan vaker vriendschappelijk met elkaar om en hebben meer vertrouwen in elkaar.”

Wel waarschuwt Van Mulligen dat het om gemiddelden gaat; niet elke stad of regio laat dezelfde uitkomsten zien. Zo heb hele schone steden zoals Hendrik-Ido-Ambacht, Oegstgeest en Barendrecht en hele rijke plattelands-gemeentes, zoals Midden-Delfland, door de aanwezigheid van veel onder-



nemers en mensen met hogere inkomens. Groningen, Vlissingen en Heerlen kennen een relatief hoge concentratie aan armoede en landelijke gebieden rond de landsgrenzen hebben weer bovengemiddeld last van criminaliteit. Hoe het met de welvaart in jouw provincie, regio of stad ervoor staat, kun je dus het beste gewoon even opzoeken.

Impact van corona

Natuurlijk heeft de coronapandemie weerslag op de brede welvaart in Nederland. Volgens de Monitor Brede Welvaart 2020 gaven we minder uit, al stegen de cao-lonen bijvoorbeeld 3 procent. De tevredenheid met het leven daalde met 2,5 procent naar 84,8 procent. Waarschijnlijk heeft dat deels te maken met de afname van sociale contacten door de coronamaatregelen – al was er vóór de verspreiding van COVID-19 al een afname zichtbaar in het aantal contacten met familie, vrienden en burens. Vrijwilligerswerk was veel minder aan de orde en de sterfte was 10 procent hoger dan verwacht. Wel was de waardering voor de eigen gezondheid bijzonder groot en steeg de gezonde levensverwachting flink voor mannen en vrouwen. Mensen waren ook meer tevreden over het milieu in hun directe leefomgeving en over de hoeveelheid vrije tijd.

Ook het vertrouwen in instituties is een factor binnen brede welvaart. En dat vertrouwen steeg vorig jaar, zeker in de Tweede Kamer. Tegelijk is de verdeling van de brede welvaart over de verschillende bevolkingsgroepen niet heel sterk veranderd. In 2020 behaalden we ongeveer dezelfde scores als in 2019. Maar: meer dan 20.000 mensen stierven en lieten dus nabestaanden achter. Velen kampen nog altijd met gezondheidsproblemen door besmetting en bepaalde bedrijfstakken, zoals de horeca en cultuursector, hebben extreem harde tijden gehad. Velen zijn hun zaak, spaargeld en/of baan verloren, anderen kampten met burn-outklachten door het vele thuiswerken in combinatie met de opvang van kinderen. De samenleving is dan ook hard getroffen door de coronapandemie en de diverse maatregelen, maar dat weerspiegelt zo'n monitor dus onvoldoende. Wat de metingen van het bbp of de Monitor Brede Welvaart ook zijn: dit soort cijfers kunnen nooit het hele verhaal vertellen.

Duik in de monitor!

[Bekijk de LPB-lezing van Peter Hein van Mulligen, hoofdeconoom CBS, over de Monitor Brede Welvaart.](#)

[Of lees het nieuwste rapport van CBS over de Monitor Brede Welvaart en SDG's 2021.](#)



IN GESPREK MET ANNELIEKE SELBACH, WIJKMANAGER IN ETTEN-LEUR EN GELUKSTRAINER

“ALS JE INVESTEERT IN GELUKKIGE INWONERS, DRAAG JE OOK BIJ AAN BREDE WELVAART”

Moeten we het niet ook, of nog meer, hebben over welzijn in plaats van welvaart? Met gelukkige inwoners als belangrijkste streven van elke wijkprofessional? Want als je investeert in hun kracht en vaardigheden, dan draag je uiteindelijk ook bij aan de brede welvaart in de buurt, denkt Annelieke Selbach, wijkmanager in Etten-Leur en gelukstrainer. Geen focus op wat mis is, maar investeren in levensvaardigheden en het bekrachtigen van wat er al is aan talent en energie in de wijk.

Annelieke was altijd al gefascineerd door het geluk, of het ontbreken ervan, bij haar inwoners. In haar werk als wijkmanager in Etten-Leur en bij de Voedselbank, in het begeleiden van asielzoekers, als vrijwilliger bij het Ronald McDonaldshuis en tijdens haar vele reizen spreekt zij graag met mensen over hun leven. “Je komt er dan achter wat er echt speelt bij mensen. En ik zag ook hoeveel we als mens gemeen hebben als het gaat om ons geluksgevoel en hoe we omgaan met verdriet.”

Levensvaardigheden bevorderen geluk

Geïnspireerd door deze inzichten volgde Annelieke de leergang aan de Erasmus Universiteit over het sturen op geluk in het publieke domein. “Zo ontdekte ik dat een groot deel van je geluksgevoel maakbaar is en dat er levensvaardigheden zijn die een groot deel van je geluksgevoel

kunnen verhogen. Het gaat dan bijvoorbeeld om vaardigheden die te maken hebben met bevorderen van contact, goed zorgen voor jezelf, zelfvertrouwen hebben, de juiste doelen stellen en hier betrokken bij blijven, dankbaarheid voelen en tonen.”

“De overheid stuurt vooral op de levensomstandigheden. En dat is ook goed. Onderwijs, zorgvoorzieningen en een functionerende politie dragen ook zeker bij. Een betrouwbare overheid draagt ook bij aan het geluk van inwoners. Dus dicht bij de inwoner blijven, luisteren en samen oplossingen zoeken. Maar dus ook investeren in hun vaardigheden en kracht. Dan hebben zij ook zelf het vermogen om goede omstandigheden te creëren voor zichzelf en de veerkracht om ermee om te gaan als die tegenzitten. Denk dan aan lessen op school, trainingen, coaching en uiteenlopende (empowerment)



“Empower the people. Dat is mijn rode draad en past bij me als wijkmanager én als social worker”

activiteiten. Als gelukstrainer help ik mensen zelf ook op weg door ze te trainen in hele concrete levensvaardigheden die je geluk vergroten.”

Annelieke nam haar gemeente, het college, managers en HRM-afdeling ook mee in haar kennis over geluk. Maar vanuit de organisatie sturen op geluk kan nog best spannend zijn. Want hoe wordt dat ontvangen door de inwoners? “We worden allemaal gelukkig van andere activiteiten, dat is het individuele en subjectieve aan geluk. Maar bepaalde bouwstenen

zijn voor iedereen hetzelfde. De grootste winst en het maakbare deel zit ‘m dus in het verbeteren van bepaalde levensvaardigheden. En bestuurders wil ik vooral meegeven; meer welvaart geeft niet meer geluk voor onze inwoners. Leer hoe je je geluksgevoel en dat van je inwoners kan vergroten. Want gelukkige inwoners is toch het belangrijkste streven van elke bestuurder?”

Laagdrempelig en in de wijk

Annelieke raadt ook aan om te investeren en te starten in bepaalde doelgroepen die minder geluk ervaren. “Niet-westerse statushouders bijvoorbeeld, zij zijn gemiddeld anderhalf punt minder gelukkig op een schaal van 0 tot 10 dan andere groepen. Dus meer investeren in het geluk van deze groep loont. Vaders als moeders helpen aan de vaardigheden waarmee ze werk kunnen vinden, hun kinderen begeleiden bij huiswerk. Ik denk dat je daarmee uiteindelijk ook ongelijkheid verkleint en brede welvaart vergroot.”

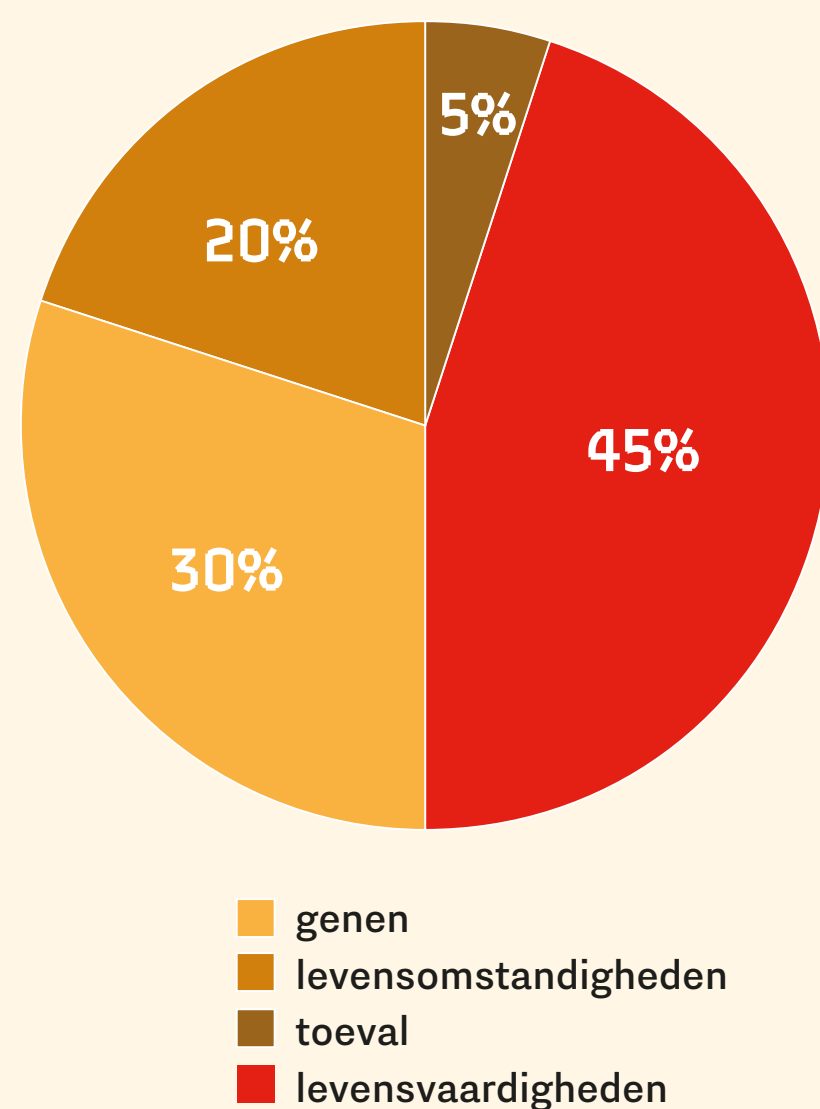
“Wat wens jij je kind? Gelukkig zijn, toch? Dan moeten onze kinderen meer leren over de maakbaarheid van geluk en waar zij het wel of niet moeten zoeken”

Een andere doelgroep die slechter op geluk scoort zijn mensen met een psychische kwetsbaarheid. Door de coronacrisis steeg deze groep. Annelieke: “Helaas bezuinigen wij in Nederland op GGZ-instellingen. Breng voorzieningen en coaches daarom samen en geef ze een laagdrempelige plek in de wijk. Aan kunnen waaien omdat je je even alleen voelt, gewoon praten over de prikkels waar je stress van krijgt, samen even een plannetje maken om weer overzicht over geldzaken te krijgen. Niet aan hoeven kloppen bij zes instanties en tal van formulieren invullen. Je ziet ook dat het goed werkt als mensen - vanuit eigen ervaring met elkaar praten. Mensen voelen zich veel meer aangesproken als zij zich gelijkwaardig voelen.”

Meer weten(schap) over geluk?

- Er is een vastgestelde definitie van geluk en volgens die definitie kun je geluk meten. Professoren als [Ruut Veenhoven](#) of [Ap Dijksterhuis](#) vertellen er alles over in hun boeken mocht je interesse hebben in de wetenschap van geluk.
- Sturen op geluk komt uit de stroming van de positieve psychologie. [Martin Seligman](#) en [Sonja Lyubomirsky](#) hebben vooruitstrevend onderzoek hierin verricht.
- Of volg [de opleiding](#) ‘Het redement van geluk in het publieke domein’.

Grove bouwstenen van geluk



“Meer welvaart blijkt niet meer geluk op te leveren voor onze inwoners.”



Een voorbeeld uit de wijk:
Annelieke kwam in contact met een kwetsbare dame die ooit zelf in de rij stond van de Voedselbank. Zij wilde graag koken voor minimahuishouden en een plek bieden om eenzaamheid de kop te bieden. Samen zette ze een actie op.

Met wat middelen van de gemeenten en lokale ondernemers creëerden ze (voor corona) elke maand een restaurantje waar mensen voor €1 een heerlijke maaltijd kunnen nuttigen met elkaar. Zij zagen daar een hele mooie samenkomst van mensen met weinig geld en weinig contact in het dagelijks leven. En dit soort ervaringen kunnen ook bijdragen aan de ontwikkeling van hun vaardigheden.

BREDE WELVAART IN VIER ELEMENTEN

Eigenlijk werken we elke dag aan brede welvaart, constateren veel wijkprofessionals. [Gemeenten gebruiken grote thema's](#) en ambities als richtlijn voor hun lokale aanpak. Ze kijken wat er speelt en leeft in hun wijken en vertalen dit in een wijk- of gebiedsaanpak. Dat leidt tot allerlei concrete acties in de buurt voor wijkprofessionals, inwoners en andere wijkpartners. Er bestaat dus geen gouden formule voor brede welvaart in de wijk. Wel is duidelijk dat er geen brede welvaart bestaat zonder...

... een breed perspectief

“Eigenlijk zou alles wat we doen in de wijk ook moeten bijdragen aan de brede welvaart”, benadrukt een wijkambtenaar uit Groningen tijdens LPB on the road. “Dus alles wat ik als wijkambtenaar doe valt daaronder. Concepten als brede welvaart gebruik je om globaal beeld van de cijfers te krijgen. Maar je moet veel breder kijken en vanuit allerlei partijen. Het gaat om de inwoner die met schulden zit, met geweld te maken krijgt. Vanuit daar kijken wat je moet doen en waar. En soms moet je gewoon maar beginnen en vertrouwen krijgen. Dat is hoe het zou ‘moeten’ maar dat is precies ook het lastigste.”

... sociaal fundament

In de gemeente Eindhoven zijn ze dagelijks op zoek naar de balans tussen pleisters plakken en structurele verbetering, vertelt een wijkprofessional actief in vier wijken, waarvan twee actiegebieden. “Je kunt dan niet heen om de vraag – in hoeverre kun je dat in je eentje doen? En wanneer heb je anderen nodig? Voor tijd, geld en (regel)ruimte kijken we dan naar het Rijk en de



Ook [Mirjam benadrukt in haar verhaal](#) dat plannen en actie samengaat: “Bijna een jaar bekeken we wat er allemaal gebeurt in de wijk en spraken we over wat we zouden moeten doen. Dat kregen we redelijk scherp maar ook niet 100%. We zijn toen gewoon begonnen met activiteiten, met vallen en opstaan. Zo krijg je wel contact, je praat met mensen en langzaamaan ook meer zicht op wat er wel werkt.”

[Annelieke laat in haar verhaal zien](#) hoe belangrijk vrijwilligersorganisaties zoals de Voedselbank kunnen zijn voor het geluk van inwoners.

gemeente. Maar ik noem vooral de betekenis van vrijwilligersorganisaties. Die zijn zo belangrijk voor sociale fundamente en dus zo belangrijk voor brede welvaart. Het gaat gewoon om de praktische plekken waar mensen in de buurt terecht kunnen; de bibliotheek, buurthuis, seniorensociëteit, Voedselbank.”

In veel gemeenten kijken ze dan ook niet alleen maar voor hoogste financiële opbrengst, maar ook naar maatschappelijke impact als zij bijvoorbeeld in vastgoed investeren. Vrijwilligersorganisaties en buurthuizen kunnen daar een grote rol in spelen.

Sociaal (impact) ondernemers

- Diverse gemeenten ontwikkelen wijkplatformen en netwerken waarin ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners samenwerken aan (burger)initiatieven in de wijk. [Zo vertelt Han van Geel over de Zutphense Uitdaging.](#)
- In de [City Deal Impact Ondernemen](#) geven gemeenten, provincies, Rijk en ondernemers invulling aan de [17 global goals](#). Of het nu gaat om afvalvermindering, duurzaamheid, of armoedebestrijding in wijken, impact ondernemers leveren met hun werk een positieve maatschappelijke bijdrage. [Lees meer over initiatieven van het Rijk.](#)

... de inwoner

Je moet het helemaal niet over dat soort dingen hebben met de bewoner. De wijk in met van die concepten als brede welvaart is geen goed plan, volgens wijkprofessionals. Voor de inwoner gaat het veel meer over: hoe gaat het met jou en je leefomgeving en hoe heeft dat invloed op elkaar? Zoom dus in op specifieke, concrete dingen die voor bewoners spelen. Een wijkmanager uit Pijnacker-Nootdorp benadrukt ook hoe veranderlijk die kunnen zijn, en afhankelijk zijn van de tijd en

omstandigheden waarin we leven. “We zien dat er nu met corona veel inwoners over eenzaamheid spreken, ook jongeren. Deze groep zoekt nu nieuwe plekken om samen te komen. Dus functie van voorzieningen verschuift ook.” En ook heel belangrijk volgens de wijkprofessionals: zichtbaar en toegankelijk zijn voor de inwoner. Dat geldt voor alle partijen; er echt zijn, dus soms gewoon komen lunchen, laten zien dat je er samen bent, luisteren en helpen om het samen voor elkaar te krijgen.



... verbinders

We noemden eerder al de sociale basis van vrijwilligersorganisaties en vanuit de gemeenschap die cruciaal lijkt te zijn als je aan de slag wilt met brede welvaart. Samenhang zoeken, verbinden en koppelen is daarin *key*. Alle afzonderlijke acties en breedte van thema's krijgen namelijk pas synergie als je nadenkt over hoe je het écht integreert en een plek geeft in de wijk, benadrukken meerdere wijkprofessionals. Adviseur in het sociaal domein, voorheen wijkregisseur in de gemeente Enschede, herkent dit: "Hoe integreer je brede welvaart écht in de leefwereld? We zitten nu met de acties vanuit de energietransities. Dan doen zich ook veel andere kansen voor, bij woningcorporaties, opbouw- of welzijnswerk. Wij hebben nu een tool om dat soort koppelkansen naar boven te krijgen. We krijgen daarmee inzicht in de plannen en projecten van alle stakeholders in dat gebied en proberen die te koppelen. De acties die daaruit komen doen we ook echt vanuit de wijk. En we willen daar ook verschillend aanbod gaan samenvoegen. Dit zijn kostbare trajecten, dus we moeten goed laten zien wat het opbrengt."

Sociale netwerken verbinden

- *Bonding social capital:* contacten of een netwerk binnen de eigen groep van initiatiefnemers/het initiatief, bijvoorbeeld ouderen, Surinaamse of Marokkaanse vrouwen. De verbondenheid en eendracht kan een project sterk maken. Mogelijke keerzijde is dat andere buurtbewoners zich uitgesloten voelen of uitgesloten worden
- *Bridging social capital:* netwerkcontacten met mensen buiten de eigen (etnische) groep of organisatie.

Lees in het verhaal van Han hoe hij feeling krijgt met de buurt en de inwoners.

→ Voorbeeld: Buurt Bestuurt

Bij [Buurt bestuurt Rotterdam](#) werken bewoners, gemeente en politie samen aan een veilige, schone en leefbare wijk. Bewoners worden betrokken bij de besluitvorming over de buurt en worden medeverantwoordelijk gemaakt voor het buurtplan. Buurt Bestuurt behaalde al vele resultaten: de gemeenschappelijke tuinen zijn opgehoogd en vernieuwd, evenals straat- en tegelwerk rond de flats en in de wijk. Parkeerproblemen zijn aangepakt, waterpunten aangelegd op het Slachthuisterrein en Oud-Mathenesse heeft nu betere straatverlichting. In 2020 bestond Buurt Bestuurt 10 jaar en zijn extra wildcards uitgedeeld ter viering. Met een wildcard kunnen bewoners de gemeente de opdracht geven een probleem snel op te lossen.

→ Voorbeeld: G1000 Burgerberaad

Het [G1000 Burgerberaad](#) biedt een plek waar gelote burgers, overheid en werkgevers met elkaar beslissingen nemen, doormiddel van dialoog, over belangrijke zaken in hun gemeenschap. De G1000 kan over een stad of dorp gaan, maar ook over een specifiek onderwerp. De gemeente Eindhoven werkt bijvoorbeeld met de adviezen vanuit dit beraad.

→ Voorbeeld: Wijkwijzer

[Wijkwijzer.org](#) biedt een platform met bundeling van alle (actuele) informatie en voorbeelden van wijkaanpakken en integraal en gebiedsgericht werken. Platform31 publiceerde onlangs [een magazine](#) over de verbinders in de gebiedsgerichte aanpak, die onmisbaar zijn in het werken aan brede welvaart.

WERKEN AAN WELZIJN, MEER DAN EEN BREDE VORM VAN WELVAART

“MISSCHIEN HEBBEN WE WEL EEN NIEUW SOORT WIJKWERK NODIG”

Verbindingen in de wijk zijn volgens Ger Pepels een cruciale bouwsteen voor brede welvaart. De docent en onderzoeker aan de Bredase Academy for Leisure and Events gelooft heilig in ‘Asset-Based Community Development’. En als kwartiermaker van de Urban Living Lab Breda draagt hij op verschillende manieren bij aan die cruciale verbindingen in de Bredase wijk Hoge Vucht.

Waarom ben je aangehaakt bij het online congres LPB on the road over brede welvaart?

“Ik ben geïnteresseerd in een verandering van economisch perspectief, waarbij je niet langer alleen kijkt naar financiële waardecreatie. In lijn van bijvoorbeeld initiatieven als [Economy for the Common Good](#) en de Wellbeing Economy Alliance en stromingen als Community Wealth Building en de Post-growth Movement zie ik dat er veel meer waarde wordt gecreëerd dan alleen monetaire waarde in onze samenleving. Die waarde zie je niet wanneer je alleen naar het Bruto Binnenlands Product (BBP) kijkt. Daarom is een andere blik op de economie nodig en dat was volgens mij ook de kern van het congres.”

Hoe bouw je volgens jou aan brede welvaart?

“Bij brede welvaart gaat het zeker niet alleen om de focus op andere doelen dan het BBP, zoals huisvesting, toegankelijkheid onderwijs en beschikbare zorg. Het moet zeker ook gaan over nieuwe manieren waarop we ons welzijn willen realiseren. En tot mijn verbazing proefde ik tijdens het congres dat er nog geen verbinding was tussen het concept van brede welvaart en wat bewoners zelf doen. Daar moet echt een brug geslagen worden! In die verbinding zit namelijk de energie waarop je kunt voortbouwen. In de wijk Hoge Vucht in Breda richten we vanuit de Urban Living Lab Breda een samenwerkplaats in volgens Asset-Based Community Development. Volgens deze ABCD-methode kunnen bewoners heel goed zelf zaken oppakken en processen in gang zetten. We ondersteunen de bewoners bij het tot stand brengen van onderlinge verbin-



dingen. Ze bepalen zelf of en welke hulp zij daarbij nodig hebben.”

Dan ben je dus eigenlijk aan het bouwen aan zelfredzaamheid.

“Ongeveer. Het gaat om een gezamenlijke redzaamheid. In de traditionele benadering van de verzorgingsstaat zit een ‘needs-based approach’, die ervan uitgaat dat mensen iets nodig hebben en dat we ze dan dat iets moeten bieden. Bij de ABCD-methode ga je uit van de kracht van bewoners.



En dat past ook bij het gedachten-goed van de Community Economies, waarbij je zoekt naar de waarde die gecreëerd wordt in wijken en in de interactie tussen mensen. Dan gaat het niet over euro's, maar over waarden als ontmoeting, democratische inspraak of zeggenschap en vertrouwen tussen wijkbewoners. De realisatie van deze waarden vormt een belangrijke kern van de meervoudige waardecreatie onder de vlag van brede welvaart. En die waarden

proberen we dan ook in de samenwerkingplaats naar boven te krijgen.”

Het lijkt erop dat de wijkwerker dan meer moet doen dan vooral bewoners ondersteunen.

“Het traditionele opbouwwerk is sinds enkele jaren sterk in omvang beperkt, terwijl dat werk nog steeds van groot belang is. Dat heeft veel impact in de wijk. Wil je zorgen dat bewoners daadwerkelijk bijdragen, dan zijn er ook nieuwe verhoudingen

tussen maatschappelijke sectoren nodig. Om als gemeenschap gelijkwaardig te functioneren met de overheid, maatschappelijke organisaties en marktpartijen, om meer dan alleen monetaire waarde te creëren, moet onder andere de relatie tussen de overheid en gemeenschap opnieuw uitgevonden worden. Hoe kan de overheid partner van de gemeenschap worden? Om hierop vanuit de gemeenschap te kunnen sturen, zijn inderdaad aanvullende kwaliteiten in het wijkgebonden werk nodig.”

Hoe pakken jullie dat aan in de wijk Hoge Vucht?

“Afgelopen september zijn we daar begonnen met verhalen ophalen bij mensen in de wijk. Veel bewoners hadden een houding van ‘het moet allemaal maar geregeld worden’. Deels omdat ze dat gewend zijn vanuit

de oude verzorgingsstaat, deels uit frustratie. Want eerder liepen ze tegen een muur van bureaucratie aan wanneer ze zelf iets wilden regelen, dat moet nu anders gaan. Stapje voor stapje vinden we de weg naar hoe we het initiatief bij de bewoners kunnen leggen. Toen bijvoorbeeld een woningcorporatie een appartementencomplex wilde bouwen op een tuin in de wijk, hielpen we de wijkraad een bijeenkomst te organiseren en vanuit een positief beeld mee te denken over wat er dan wèl met deze plek moet gebeuren. Daarover komt nog een vervolgesprek. Kijk, we komen vanuit het onderwijs dit gedachten-goed overbrengen, maar we moeten onszelf steeds de vraag stellen wat we kunnen en mogen betekenen in de Urban Living Labs. We mogen wel helpen, maar niet overnemen. Dat is een subtiel evenwicht.”

“Het kost tijd voordat mensen zelf aan de bak gaan, dat ze het succes kunnen proeven en inzien waarom zij tijd en energie in hun wijk moeten stoppen”

Tijdens het online congres vertelde je dat je geen fan bent van de Leefbaarometer. Waarom?

“Die monitor heeft vreemde indicatoren waarmee ik liever niet werk. Volgens de Leefbaarometer geldt bijvoorbeeld dat hoe hoger het aantal bewoners met een Turkse en Marokkaanse achtergrond, hoe slechter de wijk. Dat is gewoon niet meer van deze tijd, om het op z’n zachtst te zeggen. In Hoge Vucht voeren we liever het gesprek met bewoners zelf over leefbaarheid. Wat vinden ze daarvan? Wat kan beter? Dat hebben we ook tijdens de aftrapavond voor de wijkverbeterplannen van Hoge Vucht gedaan. Dan hoor je t.o.t. je verbazing dat mensen hartstikke tevreden zijn met de wijk. Ja, de verkeersveiligheid en de troep op straat zijn aandachtspunten, maar verder ... Dat is enorm verschil met het supernegatieve imago van de wijk. En die trots zie je ook niet in de Leefbaarometer. Uiteindelijk kwamen bewoners wel met ideeën en wensen voor voorzieningen. Er is bijvoorbeeld geen bibliotheek of politiebureau en alleen kaal, sober groen in de wijk. Hele voordehandliggende zaken om aan te pakken, maar een goed startpunt om te kijken waar de energie zit.

Wat willen bewoners oppakken?
Waar liggen de prioriteiten?”

Heb je nog een handig inzicht of fijne tip voor de wijkprofessional of communitybuilder?

“Houd rekening ermee dat je een lange adem moet hebben voor brede welvaart. We zijn namelijk gewend om consument te zijn in een welvaartsstaat; we eisen en willen, maar zijn niet gewend het zelf te regelen. Het kost tijd voordat mensen zelf aan de bak gaan, dat ze het succes kunnen proeven en inzien waarom zij tijd en energie in hun wijk moeten stoppen. Als wijkwerker moet je weten wat er allemaal speelt in de wijk, wie met wie in verbinding staat en verbindingen leggen. Ga daarom in gesprek met bewoners en verbind die met elkaar. Faciliteer de ontmoeting en volg de energie die daaruit ontstaat. Overtuig bewoners van hun krachten, bouw aan hun zelfvertrouwen en geloof in het verbeteren van brede welvaart. En vergeet niet: iedereen brengt iets mee dat van waarde is. We moeten het alleen op tafel krijgen en die waarden verbinden.”

Maak een verdiepende duik en lees meer over

- [Ger Pepels bij Urban Living Lab Breda](#)
- [Asset-Based Community Development op Buurtwijs.nl](#)
- [Een voorbeeld van Community Economies in Amersfoort](#)
- [Ervaringen met Community Wealth Building in Amsterdam](#)
- [Economy for the Common Good op de Nederlandstalige website](#)
- [Post-growth Movement op SocialeAlliantie.nl](#)
- [Wellbeing Economy Alliance op de Nederlandse Hub](#)



DE RIJKSOVERHEID KIJKT BREED NAAR DE WELVAART IN ONS LAND

WAT DOET EN WIL HET RIJK VOOR BREDE WELVAART?

Ook de Rijksoverheid kijkt breed naar de welvaart in ons land. Daarbij focussen ze niet alleen op wat er in nu onze wijken gebeurt, maar zij verbinden dit ook met wat dit betekent voor mensen in andere landen en hoe dit samenhangt met de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties ([SDG's](#)).



Inzicht in internationale initiatieven

In december 2020 deed minister Hoekstra van Financiën de Tweede Kamer twee toezeggingen aan de Tweede Kamer over brede welvaart:

1. Inzicht krijgen in wat kunnen we leren van internationale initiatieven wat betreft het rapporteren over brede welvaart?
2. In overleg treden met de planbureaus over hun bijdrage aan de Monitor Brede Welvaart en SDG's in de beleidscyclus.

In juni 2020 laat minister Hoekstra van financiën de Tweede Kamer in een Kamerbrief meer weten over de voortgang hiervan. Zij zegt hierin:

“De huidige coronacrisis toont weer eens aan dat welvaart uit veel meer aspecten bestaat dan alleen materiële welvaart. Het gaat ook om het leven in goede gezondheid, het hebben van werk en sociale contacten en het kunnen genieten van de leefomgeving. Het gaat daarbij om het ‘hier en nu’, maar ook op de impact op mensen in ontwikkelingslanden (‘elders’) en volgende generaties (‘later’). De uitdaging is om alle relevante aspecten van brede welvaart mee te wegen bij het maken van beleid.” [Bekijk de Kamerbrief](#)

Brede Welvaart en SDG's

In mei 2021 informeren Minister Van 't Wout en minister Kaag de Tweede Kamer over de [Monitor Brede Welvaart en SDG's 2021](#) en de [Vijfde Nationale SDG rapportage 'Nederland Ontwikkelt Duurzaam'](#). Over de koppeling van brede welvaart en de [SDG's](#) (Sustainable Development Goals) zeggen zij:

“Door de meting van de SDG's en brede welvaart met elkaar te integreren, wordt de samenhang tussen de SDG's en brede welvaart onderstreept en de relevantie voor de Nederlandse context vergroot. De SDG's bieden concretisering van het begrip brede welvaart, met aanvullende informatie over het



handelingsperspectief van de overheid en maatschappij. De SDG's zijn wereldwijd overeengekomen doelen voor een toekomstbestendige ontwikkeling van de mens, maatschappij, economie en milieu, waarmee ook de brede welvaart verhoogd kan worden. Nederland heeft zich gecommitteerd aan het behalen van de SDG's op nationaal niveau. Bovendien draagt het op mondiaal niveau bij aan het behalen van de doelen door buitenlandse handel, ontwikkelings-samenwerking en het nastreven van beleidscoherentie.”

[Bekijk de Kamerbrief](#)

Regio Deals

In Regio Deals werken diverse overheden en partijen samen om de brede welvaart in verschillende regio's in Nederland te verbeteren. De ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is verantwoordelijk voor de aanpak. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) ontsluit en ontwikkelt (inter)nationale kennis hierover om te zien wat waar werkt om de opgaven in de verschillende regio's effectief te kunnen aanpakken.

[Bekijk meer over Brede Welvaart in de regio](#)

City Deals

In [City Deals](#) krijgen concrete samenwerkingsafspraken tussen steden, Rijk, andere overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties een plek. Die deals moeten leiden tot innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en/of maatregelen bevatten om het economisch ecosysteem van de stedelijke regio('s) te versterken.

Een voorbeeld van een City Deal waarin gemeenten, provincies, Rijk en ondernemers samenwerken aan duurzame en inclusieve betekenis-economie (brede welvaart) en de SDG's is de deal 'Impact ondernemen'. [Lees meer](#)

Manifest voor kwetsbare wijken

“Door de coronacrisis gaan inwoners van achterstandswijken schulden aan bij woekeraars, vervallen ze in drugshandel en verdwijnen kinderen uit beeld bij hun scholen.” Vijftien burgemeesters van grote steden presenteerde in juni een manifest en vragen het Rijk om 1,25 miljard euro voor een actieplan voor kwetsbare gebieden. [Lees het manifest](#)



“HET LIEFST MAAK IK MEZELF HIER OVERBODIG”

Tijdens het online congres LPB on the road zijn diverse mooie voorbeelden gedeeld van initiatieven die bijdragen aan een bredere welvaart in de wijk. Eén van die voorbeelden is [Buurt in Bloei](#), onderdeel van de gemeentebrede werkwijze van [WJeindhoven](#) in de lichtstad. “We proberen kansen te creëren voor mensen die geen kansen hebben of ze niet zien”, vertelt verbinder Wilma Schrijen.

“Hier ga ik even aanbellen”, zegt Wilma Schrijen. De verbinder werkt in de Eindhovense wijk Stratum en heeft net overleg gehad op het werk- en ontmoetingscentrum van WJeindhoven in de wijk. Daar werken zo’n vijftig collega’s aan het versterken van de sociale cohesie in de wijk. Deels door inwoners te stimuleren zichzelf te ontwikkelen, deels door de verbinding te leggen tussen inwoners, lokale activiteiten, initiatieven, verenigingen, stichtingen en ondernemers. Er zijn case-verbinder-generalisten die zich vooral op de individuele inwoners richten, maar het werk van fulltime verbinder Wilma is anders. Zij vormt de ogen, oren en schakel in de wijk. “Ik hop van de ene plek naar de ander. Dan is het een praatje hier met een inwoner hier, dan een overleg met een lokale organisatie daar”, zegt ze. “Eigenlijk ben ik continu op zoek naar talenten en kansen in de wijk. Wie wil wat doen? En hoe kan ik dat versterken? Bijvoorbeeld een

activiteit die iemand wil organiseren; ik bedenk dan welke inwoners, lokale ondernemers en organisaties in de wijk daar wel bij passen en kunnen helpen. Die verbind ik dan aan elkaar.” Even later doet Wildrik Burema open, de uitgever van stadsdeelmagazine De Stratummer. “Wildrik is een belangrijke samenwerkingspartner”, legt Wilma uit. “In zijn magazine staat nieuws en verhalen over de buurt. Dus voor de belangrijkste nieuwtjes kan ik bij Wildrik aankloppen.



Tip van verbinder Wilma:

“Houd kennis niet voor jezelf. Houd collega’s bijvoorbeeld via een interne nieuwsbrief op de hoogte van interessante partijen die je hebt ontmoet, nieuwe initiatieven of aankomende activiteiten in de wijk.”



Aan hem vertel ik ook wat ik belangrijk vind dat elke inwoner moet weten. Er waren bijvoorbeeld veel buurtklachten over afval. Daarover heb ik contact gezocht met het afvalverwerkingsbedrijf Cure. Zij hebben vervolgens advertenties geplaatst in De Strummer, maar vertelden mij ook over de nieuwe milieustraat in de buurt. En daarover heeft Wildrik een artikel opgenomen in het magazine. Dat helpt om het afvalprobleem aan te pakken.”

Kracht van het netwerk

Na een kort praatje met Wildrik vertrekt Wilma met de gloednieuwe editie van De Strummer onder de arm naar haar volgende afspraak. In het sociale restaurant [Het Cruydenhuisch](#) heeft ze afgesproken met Kim Bakermans van het werkgelegenheidsteam van de gemeente Eindhoven. “We gaan samen kennismaken met Tim van Mierlo die [De Klusbakfiets](#) in Eindhoven is gestart.” Onderweg komt Wilma meerdere buurtinwoners

tegen. Ze kent schijnbaar iedereen bij naam en weet wat ze doen. “Een goed geheugen is essentieel voor mijn werk”, lacht ze. Even later komt ook collega en case-verbinder-generalist Maaïke Fleskens aanlopen en samen worden ze hartelijk begroet door David Berg bij Het Cruydenhuisch. Hier kunnen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt stagelopen of een werkervaringsplek bemachtigen. “Via David hebben we al veel mensen het huis uit geholpen”, zegt Wilma trots. “En dit is een goede ontmoetingsplek in de buurt omdat hier veel initiatieven samenkomen.” Die woorden worden al gauw onderstreept, want even later komt Joost Willems ook het sociale restaurant binnenlopen. Hij wil wel vertellen over hoe Jump-Start040 in Eindhoven is begonnen met dagbesteding en met begeleiding van mensen met een afstand tot de

arbeidsmarkt naar werk en zelfstandigheid. De Klusbakfiets kan daarvan leren, want het startende bedrijf wil werken met een soortgelijke doelgroep, al zitten daar wat haken en ogen aan. De tarieven staan bijvoorbeeld onder druk doordat vergelijkbaar werk vaak zwart wordt gedaan. Ook is het ingewikkeld om bij elke klus voortdurend begeleiding te bieden; de klussers moeten ook zelf op pad kunnen. De gemeente en de verbinders van WUeindhoven stellen vragen en denken mee over concrete oplossingen. Ook laat Wilma meteen de kracht van haar netwerk zien. Ze kan hem bijvoorbeeld koppelen aan slopers en weet al enkele inwoners voor wie dit een goede startplek is. “Dus we gaan elkaar zeker vaker zien”, zegt ze enthousiast voordat ze haar tas pakt.

Tip van verbinder Wilma:

“Ga weg van de vergadertafel en stap af op de inwoner: wat heb jij nodig? Je kunt het wel bedenken voor inwoners, maar inwoners kunnen het prima zelf verwoorden.”



Omdenken als sleutel

“In het zuiden van Stratum zitten de aandachtsgebieden. Daar ben ik vaker en probeer ik zaken aan te zwengelen en kansen te creëren voor inwoners”, vertelt Wilma, nadat ze bij JumpStart is gaan kennismaken met de nieuwe vrijwilliger Tina. “Het Cruydenhuisch en JumpStart zijn bijvoorbeeld gave initiatieven met gave mensen die mooie kansen bieden. Daar durf ik inwoners met een gerust hart naartoe te sturen. Want je moet ook goed kunnen inschatten welke persoonlijk

heden bij elkaar passen, waar een mooi gesprek of een mooie match kan ontstaan.” De persoonlijke aandacht voor wat inwoners echt drijft en wat bij hen past, is belangrijk volgens Wilma. “Ik spreek mensen aan op straat, laat weten dat ik hen zie. Stoute schoenen aan en nieuwsgierig zijn. Daar gaat het om. Even contact maken met een compliment, met oprechte interesse. En de volgende keer doorvragen, laten weten dat je ze niet bent vergeten. Dat is belangrijk.”

Als verbinder wil Wilma zorgen dat inwoners zich gezien, gehoord en erkend voelen en dat ze met elkaar in verbinding staan. Haar kennis van lokale organisaties, initiatieven, activiteiten en inwoners is daarvoor essentieel. Maar een andere kracht binnen Buurt in Bloei is de Talentenscan. Deze vragenlijst helpt feilloos de drijfveren van inwoners boven water halen. “We focussen niet op wat niet lukt, maar op waar iemand blij van wordt of trots op is: zullen we dat stuk groter maken? Ieder mens heeft kwaliteiten en die lichten we uit. Kun jij je niet goed concentreren? Ok, dan kun jij heel goed afwisselende taken aan! Het gaat om omdenken, om alles wat je hoort omzetten in talenten, kwaliteiten, zorg- en gebruiksaanwijzing. Dat stem je samen met de inwoner af en daarmee kun je op zoek naar een match in de juiste omgeving. Want daar bloeit iemand helemaal op.”

Veerkracht in de wijk

Door te werken aan verbindingen in de wijk zorg je voor een sterke, veerkrachtige wijk. Daarvan is Wilma overtuigd. “Kijk naar de facebookpagina [Stratum Helpt](#). Daar zie je de bereidheid om anderen te helpen alleen maar groeien. En door de match in de wijk te houden, vergroot je het sociale netwerk van inwoners en is de kans alleen maar groter dat inwoners elkaar de volgende keer weer opzoeken als ze wat willen of nodig hebben. Ze komen elkaar immers wel vaker tegen in de supermarkt of op straat. Dan is een praatje gauw gemaakt. En uiteindelijk zijn die netwerken in de wijk zo groot, dat inwoners elkaar steeds beter vinden en dat wij als verbinders overbodig worden. En daar doen we het natuurlijk allemaal voor.”

“We focussen niet op wat niet lukt, maar op waar iemand blij van wordt of trots op is: zullen we dat stuk groter maken?”

HOE KRUG JE EEN BEELD VAN DE BREDE WELVAART IN JOUW WIJK?

[De Leefbaarometer](#) vertelt hoe het gaat met de leefbaarheid in alle buurten en wijken in Nederland. Maar het instrument staat onder vuur en geeft geen volledig beeld van de ervaren bredere welvaart. Daarvoor kun je beter aankloppen bij de [Regionale Monitor Brede Welvaart](#), al zoomt die weer niet in tot op wijkniveau. Wil je dus weten hoe het écht gaat met de brede welvaart in jouw wijk? Dan zijn er diverse opties, waaronder het gesprek aangaan met de bewoners zelf.



▪ Klop aan bij onderzoekers

In de [Academische Werkplaats Brede welvaart in de regio](#) kun je samen met onderzoekers van Tilburg University en kennisinstituut Het PON & Telos onderzoek doen en de brede welvaart binnen jouw gemeente of wijk monitoren. Het doel is om partners – gemeenten, provincies, waterschappen en woningcorporaties – te koppelen, wetenschappelijke kennis te ontwikkelen en concrete handvatten voor beleid te bieden. Ook wordt onderzocht hoe je regionaal en in de wijk werk maakt van de energietransitie, duurzame logistiek en positieve gezondheid.

▪ Kijk (af) bij de datatool Buurtkijker

Steeds meer gemeenten ontwikkelen hun eigen tools om écht inzicht te krijgen over wat speelt in de wijk. En daarmee kun je ook de brede welvaart peilen of opbouwen. Een voorbeeld is [de BuurtKijker](#) van de gemeente Eindhoven. Deze tool toont hoe het gaat met de sociale veerkracht en leefbaarheid in verschillende buurten. De leefbaarheid gaat over arbeid en vrije tijd, de samenleving, welzijn en gezondheid, milieu en klimaat, wonen en woonomgeving, materiële welvaart en veiligheid. De sociale veerkracht over de sociale basisvoorzieningen, de sociale hulpbronnen en de eigen kracht van inwoners. Je kunt inzoomen op thema's en buurten vergelijken en dat helpt bij een integraal gebiedsgerichte aanpak, het aanwijzen van actiegebieden, tot een buurtcontract te komen, bij subsidieaanvragen en als onderbouwing voor de inzet in buurten.

▪ Check de RIVM- en GGD-data

Het [RIVM](#) deelt cijfers over de gezondheid en gezondheidgerelateerde thema's, zoals over ziekten, beperkingen, leefstijlfactoren en participatie, per buurt, wijk en gemeente. Daarnaast kun je voor gezondheidsgegevens ook terecht bij de GGD Regio. Die data worden steeds vaker handig gepresenteerd in de vorm van een dashboard. Zo laten de [Brabantscan](#) en de [Zeelandscan](#) zien wat goed en minder goed gaat, net als de [Wijkfoto van GGD Hart voor Brabant](#) inzoomt tot op wijk- en buurtniveau hoe het staat met

de gezondheid en het welzijn van de inwoners. Momenteel wordt ook gewerkt aan een Wijkfoto voor Oss.

- **CBS is altijd in de buurt**

Naast de [Regionale Monitor Brede Welvaart](#) van het CBS kun je ook terecht op [CBSinuwBuurt.nl](#). Hier vind je gegevens over bijvoorbeeld de bevolkings-samenstelling, het gemiddeld inkomen, het aantal supermarkten of mensen met een WW-uitkering. In totaal zijn 75 kenmerken van buurten en hun inwoners hier gebundeld. En je kunt per onderwerp kijken per gemeente, bevolkingskern, wijk en zelfs tot op 500 of 100 vierkante meter.

- **Maak een dashboard op WSJG**

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) weet dat er een ware stortvloed aan data beschikbaar is. Op het dataplatform [Waarstaatjegemeente](#) (WSJG) wordt datagebundeld op alle belangrijke beleidsterreinen, zoals bouwen, wonen en werk en inkomen. Op het platform komen tools zoals de [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#) en de [Lokale Monitor Wonen](#) samen, maar ook andere data van gemeenten, burger- en ondernemerspeilingen, het CBS, COELO, DUO, GGD, Kadaster, de Kamer van Koophandel, de Kiesraad, NOC*NSF, Logius, het RIVM en Veiligheid.nl. Bovendien kun je je eigen dashboard Mijn WSJG maken en ontwikkelingen bekijken of gegevens vergelijken met andere gemeenten.

- **Vraag het aan de bewoners**

Data over een wijk zeggen veel, maar herkennen bewoners zich wel in die uitkomsten? Veel data gaan immers over het niet-hebben, terwijl in menig volkswijk het vooral gaat over elkaar hebben. Het verhaal achter de cijfers zegt dus nog veel meer. Je kunt daarover in gesprek op verschillende manieren:

- *Design thinking*

Onderzoek wat leeft bij bewoners en speel daarop in met design thinking, een mensgerichte en onderzoekende aanpak waar je samen met inwoners tot actie komt. Het is ideaal bij vraagstukken waarbij veel partijen betrokken zijn en niemand alleen de oplossing heeft. Samen kom je tot een nieuwe kijk, gebaseerd op ervaringen uit het dagelijkse leven. Je kunt design thinking bijvoorbeeld inzetten bij [klimaatadaptatie](#) of om met [effectief en gedragsbewust beleid](#) de schulden aan te pakken.

- *Serious gaming*

Met een serious game breng je verschillende spelers in een gebied samen – bijvoorbeeld: een groep bewoners, gemeenteambtenaren en vertegenwoordigers van de woningcorporatie – om een spel te spelen en tegelijk te discussiëren over belangrijke vragen. Het is een laagdrempelige manier om snel een hoop te weten te komen over de buurt waaraan je werkt. Bovendien kan zo'n game de betrokkenheid vergroten bij de wijk en zorgen voor een mooie uitwisseling van ideeën. Er zijn verschillende serious games ontwikkeld. [Het bordspel Visie op wonen en wijken](#) helpt bijvoorbeeld antwoord bedenken op de woningopgave en [Het Nieuwe Samenspel](#) moet lokale initiatieven vooruithelpen.

- *Loting*

Bij een bewonersavond of in het buurthuis zie je al gauw steeds dezelfde gezichten. Maar het liefst wil je natuurlijk weten wat er ook bij andere bewoners speelt: waar en hoe kun je bijdragen aan hun brede welvaart? Een manier om de 'unusual suspects' te bereiken, is door een loting te organiseren waarbij je lukraak bewoners uitnodigt mee te praten over wat nodig is in hun wijk. In Groningen werkt de gemeente bijvoorbeeld met de [Coöperatieve Wijkraad](#) en Utrecht bracht bewoners via loting samen en vroeg hen naar hun dromen bij de [stad klimaatneutraal](#) krijgen.

“HET WAS EEN ROMMEL EN DE SOCIALE WEERBAARHEID WAS LAAG. ER MOEST EEN INTENSIEVE WIJKAANPAK KOMEN”

Volgens de statistieken van het CBS wil je er wonen. Maar zoom je in, dan vraagt dit kleine klassieke volksbuurtje in Haarlem toch echt om een intensieve wijkaanpak, vertelt Mirjam Boxhoorn, gebiedsverbinder bij de gemeente Haarlem. En dat betekent meerjarig commitment en duurzame inzet van alle betrokkenen om grote sociale problemen en de voedingsbodem daarvan aan te pakken.

Met globale gebiedsanalyses komt het Rozenprieel in Haarlem waarschijnlijk niet op de radar. Het is een klein stukje van een groter gebied waar de bevolkingsgroep, op de meeste terreinen, een stuk welvarender is dan gemiddeld. Maar zoom je in, dan zie je een klassieke volksbuurt waar van oudsher al veel armoede en andere sociale problematiek speelt. “De inwoners zijn juist een stuk minder welvarend dan in andere buurten in de omgeving”, benadrukt Mirjam. “En je ziet dat dit generatie op generatie wordt doorgegeven. Mensen hebben schulden, problemen met de opvoeding van hun kinderen,

voelen zich onveilig. En er werd heel weinig gemeld: niet over paaltjes, niet over inbraken en bij de buurt-super was nog nooit iets gestolen. Mensen die er wonen ‘lossen het zelf op’. Maar de manier waarop leidde te vaak tot ondermijning.”

Toen kreeg de wijk kreeg te maken met flinke funderingsproblemen. Dan kun je er als gemeente voor kiezen om alles plat te gooien en te sturen op wat je terug laat komen. In Haarlem kozen ze echter voor intensieve wijkaanpak, samen met woningcorporatie Ymere.

“De fundering, de criminaliteit en de leefbaarheid was ook echt niet best het was een rommel en de sociale weerbaarheid was heel laag. Dus de burgemeester gaf een bestuurlijke opdracht: er moest een wijkaanpak komen.”

“Ik wilde wel betrokkenheid voor zes jaar. Dan moeten iedereen het dus ook volhouden. En niet dat politie en veiligheid ineens geen tijd meer hebben”



Liever kijken en luisteren naar het verhaal van Mirjam?

Bekijk dan [deze uitlegvideo met animaties](#) over wat de gemeente Haarlem doet in het Rozenprieel.

De activiteiten kregen een plek in het uitvoeringsplan met aandacht voor vier pijlers:

- **Wonen – uitvoeren funderingswerkzaamheden en renovaties.**
- **Ondermijning – veiligheid: wie zijn de rotte appels en hoe krijgen zij een minder groot podium?**
- **Fysieke leefomgeving – zorgen dat de buurt weer schoon, heel en veilig wordt.**
- **Sociale weerbaarheid – weerbaar maken van bewoners die gevoelig zijn voor dreiging en intimidatie.**

Vallen en opstaan

Mirjam ging met alle betrokkenen in gesprek, met Ymere, de politie en welzijnsorganisatie Haarlem Effect. Bijna een jaar bekeken ze wat er allemaal gebeurt in de wijk en spraken ze over wat ze zouden moeten doen. Dat kregen ze redelijk scherp maar ook niet 100%. “We zijn toen gewoon begonnen met activiteiten – met vallen en opstaan. We probeerden een burenhulpmethode, werkte niet. Maar je krijgt wel contact, je praat met mensen en langzaamaan krijg je ook meer zicht op wat er wel werkt.”

Mirjam vroeg intern bij de gemeente wel om lange termijn commitment van de vele afdelingshoofden die erbij betrokken zijn. “In het begin werkt iedereen altijd enthousiast mee – het is nieuw en er is geld. Maar ik wilde wel betrokkenheid bij een wijk-aanpak voor zes jaar. Dan moeten iedereen het dus ook volhouden. En niet dat politie en veiligheid, als er ondermijningsproblemen zijn in een andere wijk, ineens geen tijd meer hebben voor het Rozenprieel.” Iedereen was het eens. Ze wilden wel twee keer per jaar horen wat er allemaal goed gaat en als er dingen niet goed gingen moest Mirjam dat

meteen melden. “De aanpak is tot nu toe ook wel succesvol geweest waardoor iedereen z’n eigen beleidsdoeltellingen heeft kunnen behalen. We houden iedereen goed geïnformeerd zodat je kunt zien wat de successen zijn. We hebben bij de gemeente soms wel de neiging ons te focussen op de dingen die niet goed gaan en dan vergeten we wat wel goed gaat. In dit verhaal zijn ook dingen niet gelukt maar door twee keer per jaar te laten zien wat het heeft opgeleverd zien alle betrokkenen het belang.”

Consequent en eerlijk

Dankzij meerjarig commitment van haar organisatie en duurzame inzet van de betrokken partijen en bewoners, maakten ze de afgelopen jaar flinke stappen in het Rozenprieel. “We moesten ons eerst wel echt bewijzen. Maar door steeds duidelijk en consequent te zijn konden we ook langzaam vertrouwen winnen. En dat betekent dus ook eerlijk zijn – ik weet het ook niet, nee durven zeggen, bereikbaar zijn. Ik woon zelf in de buurt, maar de commitment

geldt voor alle betrokkenen, je moet er echt zijn. Dus soms gewoon komen lunchen, laten zien dat je er samen voor gaat, naar buurtbewoners luisteren en helpen om ze het voor elkaar te krijgen. En je moet goed kijken waar hun belangrijkste kern zit, dan kun je daarna beter het vertrouwen winnen zonder dat het ten koste gaat van hun welzijn.”

Mirjam vond het ook belangrijk dat de wijkwethouder opdrachtgever werd van de wijkaanpak. Daarvoor moest ze telkens naar de verschillende portefeuillehouders met haar verzoeken – bij de burgemeester voor veiligheid en voor funding bij de wethouder wonen en daardoor was het nooit helemaal van iemand. Bij het starten van nieuwe coalitie heeft ze de wijkwethouder gevraagd het project te trekken. Zo kon hij de ambassadeur zijn bij discussies in het College en Mirjam heeft nu een vast aanspreekpunt.

Wat is er gedaan? Een aantal successen:

- Ymere is gestart met grootschalig funderingsherstel. Gemeente startte een spreekuur voor particulieren die herstel moeten doen. Nu veel gedaan aan herstel en daar knapt de wijk flink van op.
- Uitvoering van groenplan – per jaar zijn er twee plekken in de wijk die vergroenen en op plekken komen plantvakken – niet alleen goed voor milieu maar ook voor aanzien en leefbaarheid van de buurt.
- Gemeente gaat extra door de wijk om elke stoeptegels, scheve paaltjes en vuilnis op te ruimen. Dit herhalen ze elk jaar, ze zijn er vaker op tijd bij en het ziet er stukken beter uit.
- Veel activiteiten om de sociale weerbaarheid van bewoners te vergroten. Zoals praatje pot – met soep langs de deuren, het buurt(afhaal)restaurant en een burendag met podia, een fototentoonstelling van baasjes met hun hond met publicatie in een ware glossy van de buurt.
- Via Academie voor de Stad zijn 4 studenten gehuisvest in de wijk. Zij doen allerlei leuke dingen in de buurt en helpen de bewoners. Zoals zwerfafval opruimen met kinderen een openluchtbuurttentje en beweegbingo met ouderen.

In het Rozenprieel begonnen ze snel met het opruimen van rommel, afval en repareerden ze kapotte stoeptegels en scheve paaltjes. Dit doorbreekt het ‘broken window effect’ – want als alles stuk is, ga je er ook niet zorgvuldig mee om. Doe dit soort acties dus niet als laatste, maar als eerste, tipt Mirjam. Als je zorgt dat de openbare ruimte er goed uit ziet, kan dat andere dingen weer in beweging zetten.





Mirjam probeert als verbinder vooral ervoor te zorgen dat alle betrokken partijen dingen samen doen in plaats van allemaal apart. En dat geldt ook voor de bewoners onderling. “We zien dat de wijk aantrekkelijker wordt. Maar de nieuwe uitdaging is dat de verschillende groepen echt met elkaar moeten gaan samenleven. En dat ze het leuk hebben met elkaar. Niet de beste vrienden, maar dat het niet wij-zij is. Dat ze elkaar gedag zeggen en elkaar aanspreken. Sommige bewoners vinden het nog steeds te gevaarlijk. En in het verleden moest je wel beetje op je tellen passen, maar dat is nu echt meer zo, dat moeten we mensen nog wel laten inzien. En de bewoners zijn toch nog steeds een beetje bang dat er gesloopt wordt. En ze zijn gewend dat alles wat mooi en goed is kapotgaat. Maar je bent daar zelf bij, en als je samenwerkt met

andere bewoners dan kun je dat tegengaan. Maar dat is nog wel een moeilijke opgave waar we nu mee aan de gang moeten. En dat moeten we dus met z’n allen doen.”

“De nieuwe uitdaging is dat de verschillende groepen echt met elkaar moeten gaan samenleven”

“BLIJF JE VERWONDEREN EN LAAT DE LOGICA VAN DE PLEK LEIDEND ZIJN VOOR WAT JE DOET”

Brede welvaart raakt eigenlijk aan alles wat er dagelijks speelt en leeft in de wijk. En als je echt wilt werken aan die breedte van thema's, móet je de inwoners en hun omgeving dus centraal zetten, betoogt Han van Geel, wijkregisseur in Zutphen en bestuurslid van het LPB. Passend binnen die 'logica van de plek' zorg je voor samenhangende en goed geïntegreerde interventies in de buurt.

Veel wijkprofessionals zullen het gedachtegoed achter de 'logica van de plek' wel herkennen. Wijk- en gebiedsgericht werken kan niet zonder te kijken naar wat er leeft en speelt in de buurt. Han neemt die dynamiek serieus en pleit ervoor om die leidend te laten zijn in wat je in zo'n wijk doet. “Wie wonen er, wat gebeurt er op straat, hoe liggen de verhoudingen in de wijk? Je moet echt feeling en interactie krijgen met de wijk. En dat krijg je niet als je daar, afzonderlijk van elkaar, eens een keertje langskomt en rondloopt. Je moet samen in die buurt gaan werken en van daaruit je interventies organiseren.”

De hopwoningen bleken erg effectief in Zutphen. Han: “Het geeft een diepgravend beeld van wat er gaande is in een wijk en dus ook van wat er de komende vijf jaar nodig is. Het is bovendien een zeer effectieve aanpak, omdat je samen met allerlei betrokkenen – ieder met een eigen opdracht en specialisme – vanuit het gebied je interventies bedenkt. En dat betekent dus dat je niet meer vanuit de afzonderlijke systemen, onsamenvangende interventies op een wijk afvuurt. Je zorgt nu samen voor een integrale aanpak als logisch onderdeel van de leefwereld. Daarna kun je dus ook weer weg omdat wat bedacht is nu gewoon bij de logica van de wijk hoort.”

“We kwamen erachter dat het meest constructieve huishouden eigenlijk een verdeel-en-heersspel speelde”



Sociale basis leggen

Als de interventies zijn ontwikkeld vanuit die plek en leefwereld, dan moeten deze volgens de visie van Han een geïntegreerde plek krijgen in de infrastructuur van de wijk. “Daarin zijn zorg & ondersteuning én gemeenschapsontwikkeling onderling versterkend. Zo bieden zij een gezamenlijke basis aan de wijk; de zogenaamde 'sociale basis'. Maar uiteindelijk moeten al die verschillende organisaties en systemen naar de achter-

Hopwoningen

Echt feeling krijgen met de plek, hoe doe je dat? In Zutphen stelde woningcorporatie ‘Ieder 1’ ‘hopwoningen’ beschikbaar – tijdelijke sociale huurwoningen in wijken met grote maatschappelijke vraagstukken en concentratie van sociale problematiek. De sociaal teams van welzijnsorganisatie Perspectief nemen intrek met andere beroepskrachten in de wijk: zij werken in dat huis, in die straat, in de buurt (slapen doen ze wel thuis). Zij worden eigenlijk tijdelijk buurtbewoner en door dagelijks rond te lopen, mee te leven, met mensen te praten, krijgen ze een gevoel van de dynamiek in de wijk. En dus ook van wat er nodig is om die prettiger en leefbaarder te maken.

De hopwoning kan ook onderdeel van een krachtenspel worden. Dat zagen ze in Zutphen toen de inwoners van een straat (waar twee bewonersgroepen het niet goed met elkaar konden vinden) hoorde dat er mogelijk een hopwoning zou komen. Zij lieten merken dat zij de een hopwoning met ‘pottenkijkers’ niet zagen zitten. Dat was wel een signaal dat er mocht worden doorgepakt. Er volgde een grondig renovatietraject dat werd gecombineerd met huis-aan-huis-begeleiding vanuit het sociaal team.

grond, moet een hopwoning na een half jaar weer regulier bewoond worden, omdat de resultaten ervan onderdeel zijn geworden van de buurt.”

Blijf je verwonderen

Openstaan voor de dynamiek in de wijk levert soms ook een radicaal

andere manier van denken en werken op. “Samen met een aantal partners zoals de woningcorporatie, wijkagent en welzijnsprofessionals probeerden we zicht te krijgen op de krachten en verhoudingen in een buurtje. Door een tijdje mee te bewegen kwamen we erachter dat het huishouden dat tot dan toe het meest constructief

leek voor afzonderlijke professionals, eigenlijk een verdeel-en-heersspel speelde. Deze familie stak altijd de nek uit, legde contact, verbinding tussen mensen, stonden ons altijd keurig te woord, kortom, modelburgers volgens onze maatstaven. Maar in werkelijkheid trokken ze daarmee een rookgordijn op voor de professionals. Zij waren daardoor met een vertekend beeld van de buurt aan het werk. Door meer present te zijn in het buurtnetwerk, konden we onze acties nu veel beter richten. Moet je nagaan wat er dan gebeurt met je rendement als je daarachter komt – je interventies kloppen namelijk niet. Wij denken vaak dingen te weten en doen van daaruit veel aannames. Maar je moet je juist blijven verwonderen.

Altijd willen weten: ‘wat is de vraag achter de vraag?’ Je moet je als professional vertrouwd gaan voelen met het spelen hiermee. Je bent dan ook respectvol tegenover je inwoners; je staat open voor hun behoeften en sluit aan op wat er klopt in hún leefwereld.”

Zutphense uitdaging en Mpower

Ook bedrijven laten hun betrokkenheid bij de Zutphense inwoners en buurten zien. In de [Zutphense Uitdaging](#) werken bedrijven en maatschappelijke organisaties samen. Het is simpel gezegd een bemiddelingsbureau in vraag en aanbod van materialen (spullen), middelen (geld) en menskracht (extra handjes, creativiteit, kennis en kunde). Hun [MPower-netwerk](#) ondersteunt gemeenschapsinitiatieven die te maken hebben met leefbaarheid, zorg, sport, cultuur en onderwijs. Een voorbeeld: inwoners willen een speeltuintje in de buurt. Een aangesloten ondernemer doneert graag materialen en een ander heeft een getalenteerde uitvoerder die als empowercoach samen met de buurtbewoners het speeltuintje gaat bouwen. [Of lees over de bewoners van een Zutphense nieuwbouwwijk die nu zelf de jachthaven beheren.](#)

HOE MAAK JE IMPACT EN MEET JE DE OPBRENGSTEN VAN JOUW AANPAK?

Globale ambities vertaald in beleidsplannen, lokale aanpakken en concrete acties. Maar hoe weet en meet je als wijkprofessional, en als gemeente, of dat ook oplevert wat je voor ogen had? Sterker nog, maken al die acties impact bij de inwoners? En hoe laat je dat zien, zodat ook bestuurders en andere lagen van de organisatie doordrongen worden van jullie successen? Een overzicht van tips, overwegingen en voorbeelden.



Instrumenten

- Het Instituut voor publieke waarden (IPW) ontwerpt instrumenten voor het verbeteren de publieke zaak. Deze leiden tot oplossingen op “microniveau” voor individuele burgers, maatschappelijk ondernemers, professionals, gemeenten. Deze [micro-kosten-batenanalyse](#) bijvoorbeeld.
- Of de [effectarena](#) bijvoorbeeld. Maakt de hoofdingrediënten van een interventie helder (incl. activiteiten, effecten, investeerders en incasseerders). Samen met betrokkenen analyseer en verbind je de basisinformatie.

Als je het methodisch bekijkt, moet je om maatschappelijke impact te kunnen meten van tevoren goed nadenken over indicatoren – overzichtelijke, duidelijke SMART-criteria die je om kunt zetten in slim beleid en interventies. Maar de praktijk is vaak weerbarstiger. Dat merk je al zodra je een beeld probeert te krijgen van wat er speelt en [wat er nodig is in de wijk](#).

“Je moet je blijven verwonderen”, vindt Han van Geel, wijkregisseur in Zutphen. “Er zijn veel verrassende uitkomsten. Jarenlang investeerden wij in een wijk. Toen we de waardering gingen meten bleek die naar beneden te zijn gegaan. Maar dat had er vooral mee te maken dat mensen gingen nadenken over de waardering naar aanleiding van die investeringen. Dus eerst dachten ze niet na en gaven ze een zeven, later houden ze zich ermee bezig en geven ze een 4. Probeer dus niet teveel te kwantificeren, maar ga in de wijk kijken, dan blijf je je verwonderen over de onverwachte uitkomsten. En dan is het ook van belang dat je die uitkomsten interpreteert met iedereen die relevant is - met mensen die het betreft of professionals die actief zijn.”

[Lees meer over de visie van Han.](#)

De subjectieve levensvoldoening is goed meetbaar gebleken volgens de Erasmus Universiteit. Er is veel onderzoek naar gedaan en nu wordt geluk

veelvuldig meegenomen in metingen door statistische bureaus en leverde resultaten op waar beleidsmakers wat mee kunnen.

[Annelieke Selbach](#) volgde deze leergang en vertelt waarom zij denkt dat gelukkige inwoners het belangrijkste streven van elke wijkprofessional zou moeten zijn.

Dilemma uit de praktijk

In een wijkje in Pijnacker-Nootdorp is in het vizier: er is sprake van pest-gedrag en manipulatie. Buren worden weggepest zodat familie er naast kan gaan wonen. Er ontstaan dan nare groepjes en kliekjes. Wijkmanager ging laatst flyeren en kijken hoe gaat het nu echt? Er ligt wel wat vuil, maar mensen kijken blij. En als je ze gaat vragen is het ook prima. Wanneer is het een probleem? Omdat de gemeente dat vindt? Sommige wijkbewoners vinden het prima. Inwoners zijn misschien in jaren niet zo gelukkig, ook al ligt er wat meer vuil, wanneer moet je ingrijpen wanneer mogen we dat dan loslaten? En vanuit welk perspectief bekijk je dat? Welke mix van indicatoren gebruik je dan? Als je saamhorigheid bijvoorbeeld zwaarder mee laat tellen komen er andere wijken naar boven.

Inwoners

Inwoners raak je vaak kwijt in dit soort meet- of monitorprocessen, is de constatering van een aantal wijkprofessionals. Er worden buurtthermometers en enquêtes uitgezet over hoe het nu gaat met de leefbaarheid. Maar met de mensen die dit invullen gaat het meestal prima, en de mensen die bezig zijn met overleven bekijken het niet eens. Enquêtes geven dus vertekend beeld. Naast de indicatoren uit je monitor geeft sociale dynamiek je een betere indicatie, of persoonlijke gesprekken en (door)vragen bij inwoners. Maar het inzetten van een monitor, het communiceren van plannen en inwoners bevragen kan volgens wijkprofessionals ook zorgen voor een meer betrokken bewoner. Ineens herkennen ze dingen in de wijk en zien waar het beter kan en wat zij daarin kunnen doen.



Voorbeeld: VoorUit

Met het [VoorUit Project](#) zetten studenten zich actief in voor een wijk in ruil voor een corporatiewoning. Inmiddels hebben zo'n 80 studenten in elf verschillende wijken in Amsterdam, Amstelveen en Zaandam al 35.000 wijkbewoners bereikt. De studenten zijn bekend en zichtbaar in de wijk, ook omdat ze werken waar ze wonen. Ze zien en horen daardoor veel wat professionals niet altijd horen, merken snel wanneer behoefte is aan een activiteit en pakken dit dan op. Uit evaluaties blijkt ook dat wijkbewoners merken dat de activiteiten van VoorUit bijdragen aan hun sociale netwerk en kennis. Bewoners leren bijvoorbeeld de Nederlandse taal beheersen of werken op computers.

Dilemma uit de praktijk

In Groningen werken alle collega's en inwoners die problemen hebben op gebied van inkomen en arbeidsparticipatie samen. Het kan dat niet wijkgerichter en persoonsgerichter – één contactpersoon in hele keten. Dit gaat dan aan de ene kant beter met haar gezondheid, contact en aan de andere kant worden we afgestraft omdat ze haar uitstroomdoelstellingen niet heeft behaald. En soms kun je die beide doelen niet tegelijk behalen. Dat kom je dus nog vaak tegen in de praktijk.

Vertel het verhaal, of nog beter: laat je inwoner het vertellen

Om de verhalen uit de wijk terug te brengen naar je organisatie heb je ambassadeurs nodig, vinden veel wijkprofessionals.

- De inwoner is je grootste troef. Verhalen van inwoners (liefst verteld door de inwoner zelf) laten impact goed zien – zij delen immers zelf wat jullie acties hun opbracht.
- In een aantal gemeenten werken ze met wijk- of gebiedswethouders. Eén aanspreekpunt voor de wijk(professionals) en ambassadeur van de wijkaanpak in het College. Hoe goed ze die rol vervullen verschilt enorm.

[Mirjam Boxhoorn](#) vond het ook belangrijk dat de wijkwethouder opdrachtgever werd van haar intensieve wijkaanpak in het Rozenprieel in Haarlem.



COLOFON

Uitgave

Gemeente Eindhoven, in samenwerking met LPB (Landelijk Platform voor Buurt- en wijkgericht werken). Eindhoven, september 2021.

Tekst en eindredactie

Maite Gadellaa en Fenneke van der Aa.

Met medewerking en/of bijdragen van

- René Kerkwijk (gemeente Eindhoven, LPB)
- Yasin Torunoglu (wethouder Wonen en Wijken, gemeente Eindhoven)
- Annelieke Selbach (gemeente Etten-Leur)
- Ger Pepels (Urban Living Labs Breda)
- Han van Geel (gemeente Zutphen)
- Mirjam Boxhoorn (gemeente Haarlem)
- Wilma Schrijen (WJEindhoven)

Beelden

Door de geïnterviewden aangeleverde foto's,
gemeente Eindhoven

Vormgeving

Studio Eindhoven

*Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de gemeente Eindhoven
en LPB.*